

KUWASHIRIKISHA WANAUME KUWA WATETEZI WA USAWA WA JINSIA

Kuimarisha Minyororo ya Thamani kwa Biashara Ndogo Ndogo
Mfululizo wa Mafunzo

Jedwali la Yaliyomo

Dhahania	1
Muhtasari wa Mradi wa SSBVC	3
Mfululizo wa Mafunzo ya SSBVC	4
Muktadha	4
Kushirikisha Wanaume kama Watetezi wa Usawa wa Kijinsia.....	6
Wanaume kama Wabia katika Kujenga Usawa wa Kijinsia	6
Mchakato wa GEC.....	8
Utekelezaji wa GEC kwenye SSBVC	9
Kupima Athari	13
Mbinu ya Ukusanyaji Data	14
Matokeo ya Utafiti wa GEC	15
Matokeo ya Utafiti kwa Washiriki Majadiliano.....	16
Wajibu na Majukumu	16
Ukatili wa Kingono na Kijinsia.....	17
Afya ya Uzazi.....	18
Uanaume.....	18
Kusonga Mbele	20
Hitimisho	21

SHUKRANI

Waandishi: Dina Kikuli, Allison Nafziger

Uhariri na Uhakiki: Lilian Mosha, Fiona Mackenzie, Jillian Baker na Jennifer Denomy

Upigaji Picha: Dina Kikuli

Picha juu ya Jalada: Jasmin Merdan, Abobe Stock

Usanifu Michoro: Wendy Helgerman

SSBVC inawezekana kwa msaada wa ukarimu wa Wizara ya Mambo ya Nje ya Kanada (Global Affairs Canada) na inatekelezwa na Mennonite Economic Development Associates (MEDA).

Shukrani pia kwa mbia wa SSBVC katika GEC – Anza Entrepreneurs.

Dhahania

Katika ulimwengu wetu, watu wa jinsia zote wanaathiriwa na majukumu, matarajio, na tabia zilizowekwa juu yao na jamii. Jinsia, tofauti na jinsi ya kike/kiume, hufunzwa, na inaelezea njia ambazo watu wanaathiriwa na familia zetu, jamii, nchi na dunia. Kupitia shughuli zetu za Usawa wa Kijinsia na Ujumuishaji Jamii (GESI), MEDA inaelewa kuwa wanawake na watu waliotengwa hawaishi peke yao, maisha yao yanaingiliana na ya wengine. Ikiwa mabadiliko yatatokea katika maisha ya mwanamke, kama vile kuongezeka kutegemewa na utambuzi wa haki au kuongezeka kwa ufikiaji fursa, itaathiri wengine katika familia yake. Ili mabadiliko haya yawe na maana na endelevu, lazima wanaume wajumuishwe katika mchakato, ili waelewe sababu na manufaa ya mabadiliko haya na wasitishike na hatua hizi. Vivyo hivyo, wanaume lazima wabadilike ili waweze kutambua mitazamo na tabia zinazodhuru kuhusiana na uanaume na mfumo dume, ambazo hatimaye humwondolea uwezo kila mtu. Lazima pia wachukue hatua ambazo zinafidia ukosefu wa haki wa kihistoria ambao ulinufaisha wanaume kwa njia isiyo ya haki kwa kuwadhulumu wanawake. Kwa mfano, wanawake wanashinikizwa kukaa nyumbani na kuzingatia kuwa walezi na kupuuza maendeleo yao binafsi na ya kiuchumi, wakati wanaume wanaweza kutarajiwa kuhusika katika tabia hatarishi, ukatili, na kukandamiza hisia kwa kupuuza usalama wao binafsi na maendeleo ya kihisia.

Uchambuzi wa kijinsia uliofanywa na SSBVC mwanzoni mwa 2019 uligundua ukosefu wa kujitegemea kwa wanawake katika ngazi ya kaya na ukatili wa kingono na kijinsia (SGBV) kama vizuizi vikuu kwa uwezesaji mpana wa kiuchumi kwa wanufaika wa mradi. Ili kushughulikia maswala haya, timu ya jinsia iliamua kujaribu modeli ya Mtetezi wa Usawa wa Jinsia (GEC) kwa wanaume watano katika mkoa mmoja wa mradi, Kilimanjaro, Tanzania. MEDA imetekeleza modeli ya GEC katika mipango mbalimbali ikiwa ni pamoja na mradi wa Fursa kwa Wanawake Vijijini (GROW) nchini Ghana na mradi wa Uboreshaji wa Fursa za Soko kwa Wanawake (IMOW) nchini Myanmar na imetangamanisha maarifa kutoka kwenye miradi hii kwenye majaribio haya ya SSBVC. Ili kuhakikisha uendelevu wa modeli na kuimarisha uwezo wa washirika wa mradi katika kuwashirikisha wanaume katika usawa wa kijinsia katika siku zijazo, timu ya jinsia ya SSBVC ilishirikiana na Mtoa Huduma ya Maendeleo ya Biashara (BDSP), Anza Entrepreneurs (hapa baadaye inarejelewa kama Anza), kutekeleza modeli. Chini ya mwongozo wa timu ya jinsia ya MEDA, Anza ilisaidia kuchagua wanaume watakaofundishwa kama GEC katika Kilimanjaro, ilitoa mafunzo hayo kulingana na [mwongozo wa mafunzo](#) ulioandaliwa na MEDA, na ikafuatilia na kutathmini modeli. Makala hii ya mafunzo inatafakari uzoefu wa kujaribu modeli ya GEC nchini Tanzania na kutoa mapendekezo ya utekelezaji wa modeli hii hapo baadaye.

Matokeo muhimu kutokana na modeli hiyo ni pamoja na yafuatayo:

1. Modeli ya GEC ilichangia mabadiliko ya fikra na mitazamo miongoni mwa wanaume kuhusiana na jinsia, hasa kuhusu wajibu na majukumu. Hata hivyo, kulikuwa na mipaka. Kwa mfano, wakati wanaume wako tayari kusaidia wake zao katika kazi za

nyumbani na utunzaji, na kuwaruhusu wanawake kuchangia mapato ndani ya kaya, wanaamini kuwa kazi za nyumbani inapaswa kuwa jukumu la msingi la wanawake na kutafuta kipato inapaswa kuwa jukumu la msingi la wanaume. Wakati wa kujadili majibu yao, washiriki wengi walisema kwamba wanataka kutafuta kipato kutokana na upendo kwa familia zao na sio kama ishara ya uanaume.

2. Ingawa GEC wana uwezo wa kutambua umuhimu wa uwezeshwaji kwa wanawake, bado wanahitaji mafunzo yaendeleo, ushauri na msaada wa uratibu ili kufikia malengo yao ya kuwa na usawa zaidi kijinsia na kuendelea na kazi ya kukuza uelewa katika jamii. Mila za mfumo dume na kanuni za kitamaduni zina historia ndefu na itachukua muda mwingi kuzibadilisha.
3. Kwa kuangalia mabadiliko ambayo GEC walitaka kuyaona katika jamii kuhusu usawa wa kijinsia, GEC wote wangependa kuona wake na binti zao wakifanya vizuri katika nyanja zote za maisha. Maono yao kwa sasa na baadaye ni kuona wanawake wakipewa heshima na hadhi katika maisha yao. Watatu kati ya watano pia walisema kwamba wangependa kuona wanawake wakichukua nafasi za uongozi na kuchukuliwa kwa usawa katika kufikia fursa za kijamii na kiuchumi.
4. Hata baada ya mafunzo, GEC wengi walikubaliana kabisa kwamba ikiwa mtu atawatukana, watatetea heshima zao kwa nguvu. Tabia hii ya kikatili inaashiria itikadi hatari kuhusu uanaume na inahitaji umakini unaoendelea ili kutambua na kuonyesha uanaume unaofaa kama vile ujasiri, kuwa na nguvu, na uongozi, ambavyo

Washiriki wa majadiliano ya kundi-rika huko Moshi Vijijini, Kilimanjaro

ni vipengele muhimu vya hali ya kibinadamu na tabia walizonazo wote wanawake na wanaume.

5. Mitazamo kuhusu SGBV ni ngumu kuelezea na wakati mwingine inakinzana. Kwa mfano, washiriki ambao hawakukubaliana kwamba kuna nyakati wanawake wanastahili kupigwa, wanakubaliana kabisa kwamba wanawake wanapaswa kuvumilia ukatili ili kulinda umoja wa familia zao. Hii inaonyesha ukweli kinzani ambao unahitaji kutazamwa zaidi.
6. Hakuna msaada wa kisheria wa kutosha kuhusu masuala ya SGBV katika ngazi ya kijiji na wanajamii wengi hawafahamu haki zao au jinsi ya kukabiliana na ukatili. Migogoro mingi hushughulikiwa katika ngazi ya familia na mingi yake hubaki bila kuripotiwa.

Muhtasari wa Mradi wa SSBVC

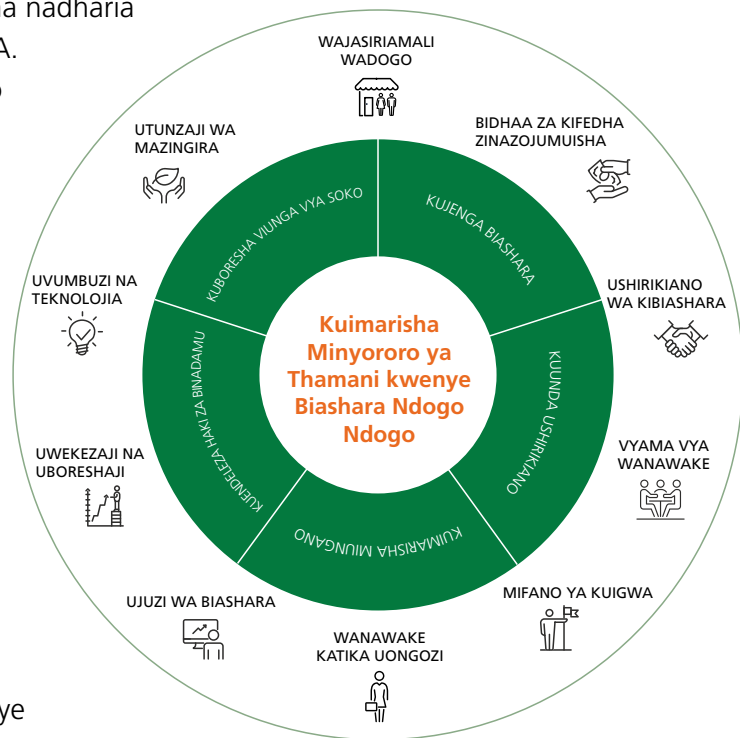
Ulimwenguni kote, MEDA inaunganisha suluhisho bunifu za sekta binafsi kwa kujitolea kwa maendeleo ya jamii zilizotengwa kimfumo, ikiwa ni pamoja na wanawake na vijana. Utaalamu wa MEDA ni pamoja na uandaaji mifumo ya soko, mazingira na mabadiliko ya tabia nchi, ufadhili jumuishi na endelevu, uwekezaji wenye matokeo, usawa wa kijinsia na ujumuishaji jamii. Nchini Tanzania, Mradi wa MEDA wa Kuimarisha Minyororo ya Thamani kwa Biashara Ndogo Ndogo (SSBVC) unakusudia kuchangia ukuaji wa uchumi wa Tanzania na kuongeza ajira kupitia uboreshaji endelevu wa utendaji wa biashara wa Kampuni Kubwa (LF) na Biashara Ndogo na Zinazokua (SGB) na wanawake na wanaume ambao ni wajasiriamali wadogo (SE) katika minyororo ya thamani. Mradi unaandaa ubia wa tasnia na sekta binafsi, ukiunganisha LF na SGB na SE na vile vile soko la mlaji kwa kusaidia biashara zenye uwezo kufikia ngazi ya juu kupitia ruzuku makini (ikiwa ni pamoja na eVoucher), ruzuku za kulinganisha viwango vya michango na ufikiaji wa huduma za kifedha. Kupitia mradi huo, MEDA inashirikiana na wabia wa ndani kutoa huduma za kuanzisha biashara na kusaidia maendeleo ya soko katika sekta za uziduaaji, kilimo na vyakula, uratibu wa usafirishaji, ujenzi na utengenezaji. Mradi huu unalenga mikoa mitatu, ambayo ni Arusha, Morogoro na Mtwara.

SSBVC hujumuisha usawa wa kijinsia (GE) katika shughuli za mradi ukiweka msisitizo juu ya uwezeshaaji wanawake kiuchumi. Mradi unashirikiana na wahusika mbalimbali wanaoshiriki katika minyororo ya thamani iliyochaguliwa kwa kujenga uelewa na uwezo wao kuhusu usawa wa kijinsia (GE). Mradi unashirikiana na SE, SGB na LF kuboresha matokeo ya GE kwa wanaume na wanawake ndani ya minyororo ya thamani wanayoshiriki. Kwa LF, hii inajumuisha mafunzo ya kila mwaka kuhusu GE kwa wafanyakazi wote, kuandaa sera za GE za kuongoza shughuli zao, na Mipango ya Utekelezaji wa GE ya kuzisaidia kutekeleza shughuli kwa vitendo kuimarisha GE ndani ya kampuni yao (na katika hali zingine, miongoni mwa SE zilizounganishwa) katika kipindi cha mkataba wao na MEDA. Kwa nyongeza, Afisa

wa GE wa MEDA anazisaidia LF kuandaa mpango wa GE wa baada ya mkataba ili kuendeleza kazi hii mara baada ya mradi kufikia ukomo wake. Mradi pia unashirikiana na Watoa Huduma ya Maendeleo ya Biashara (BDSP) ili kushiriki mafunzo ya uhamasishaji wa GE na wanaume na wanawake ambao ni wajasiriamali wadogo na hasa, kujenga uwezo wa wanawake wamiliki wa biashara. Aidha, malengo yamewekwa kwa ushiriki wa wanawake, ikiwa ni pamoja na asilimia 10 ya LF zinazomilikiwa/zinazoongozwa na wanawake na asilimia 40 ya wanawake wajasiriamali wadogo zilizofikiwa.

Mfululizo wa Mafunzo ya SSBVC

Mradi wa SSBVC unafungamana na nadharia ya mabadiliko ya kishirika ya MEDA. Lengo la mradi linaendana na wito wa MEDA wa kuwezesha mifumo jumuishi ya soko ambapo MEDA, pamoja na wabia wake, inasaidia kuwapa wakulima na biashara ndogo ndogo ufikiaji mitaji, ujuzi wa biashara na rasilimali za uzalishaji. Kimahsusi, mradi wa SSBVC unasaidia kampuni kubwa kutoa ajira za heshima kwa wajasiriamali wadogo katika mifumo yao ya usambazaji na kutumia teknolojia endelevu kimazingira na desturi bora za biashara wakati huo huo zikihimiza haki za binadamu kwenye mnyororo wa thamani.

Mfululizo wa Mafunzo wa SSBVC ni mpango wa kushirikishana ujuzi uliopatikana baina ya wadau wa mradi na sekta pana ya maendeleo ulimwenguni. Mada ni pamoja na ushirikishaji wa sekta binafsi nchini Tanzania, uzoefu wa wateja kuhusiana na utendaji wa biashara na visukuma mafanikio, mikakati madhubuti kwa maendeleo endelevu ya biashara na kuendeleza na kupima uwezesaji wa wanawake kiuchumi.

Muktadha

Kanuni ya usawa wa kijinsia imejumuishwa ndani ya Katiba ya Tanzania na marekebisho yaliyofuata; na dhamira ya serikali ya Tanzania kwa usawa wa kijinsia inathibitishwa katika kuridhia Mkataba wa Umoja wa Mataifa (UN) wa Kutokomeza Aina Zote za Ubaguzi Dhidi ya

Washiriki wa majadiliano ya kundi-rika wameshikilia mwongozo wa mafunzo ya GEC huko Lushoto, Tanga

Wanawake (CEDAW). Hata hivyo, [OECD](#) ¹ iligundua kuwa kiwango cha juu cha ubaguzi wa kijinsia katika taasisi za kijamii kinaendelea kutokana na desturi za mfumo dume na kuwepo kwa sheria ya kimila. Kwa mfano, wanawake na wasichana wengi nchini Tanzania bado wanakabiliwa na ukosefu wa usawa katika ufikiaji wa rasilimali na fursa na vile vile uhuru na ushawishi katika kufanya maamuzi. Maswala haya yote ni matokeo ya na yanazidishwa na huduma isiyotosheleza ya afya, hasa huduma ya afya ya uzazi na SGBV. Sheria ya kimila pia inatoa upendeleo kwa wanaume kwa suala la urithi na umiliki mali. Muhimu, ukosefu wa usawa wa kijinsia pia una athari hasi kwa wavulana kupitia itikadi hatari za uanaume ambazo huendeleza ukatili na tabia hatarishi.

Pia hakuna sheria nchini Tanzania inayoshughulikia SGBV hasa, na inabaki kuenea na kuripotiwa kwa kiwango cha chini sana. Wizara ya Afya ya Tanzania, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto ²inakadiri kuwa “theluthi moja ya wanawake wa Tanzania wamepitia ukatili wa kimwili, na sehemu moja ya kumi ya wanawake wamewahi kufanya ngono kwa kulazimishwa”. Athari za unyanyasaji dhidi ya wanawake ni nyingi na zinafika mbali sana. Kwa mujibu wa World Bank Group, ³ “mapato ya wanawake [nchini Tanzania] katika ajira rasmi ambao wanakabiliwa na ukatili wa hali juu wa kundi-rika wao ni chini ya asilimia 60 ikilinganishwa na wanawake ambao hawakabiliwi na ukatili. Kinyume chake, uwezeshaji wa kiuchumi unaonekana kuwalinda wanawake dhidi ya ukatili: wanawake

1 OECD Development Centre's Social Institutions & Gender Index 2019, Maelezo ya Nchi ya Tanzania, ilifikiwa tarehe 28 Aprili 2021, <https://www.genderindex.org/wp-content/uploads/files/datasheets/2019/TZ.pdf>

2 Wizara ya Afya ya Tanzania, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto, 2016, ilifikiwa tarehe 28 Aprili 2021. <https://data.em2030.org/wp-content/uploads/2019/05/TZ-Country-Gender-Profile-004.pdf>

3 World Bank Group, *Wanawake, Biashara, na Sheria 2016: Getting to Equal*, 2016, ilifikiwa tarehe 28 Aprili 2021. <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/455971467992805787/women-business-and-the-law-2016-getting-to-equal>

wanaoishi katika kaya tajiri wana hatari ya ukatili chini ya asilimia 45 ikilinganishwa na wale wanaoishi katika kaya maskini”.

Sekta ya kilimo, hususan, iko nyuma ikilinganishwa na sekta zingine kwa usawa wa kijinsia na maendeleo. Katika kaya zinazofanya kilimo, wanaume kawaida huwajibika kwa kazi ya kulipwa na uzalishaji wa mazao ya biashara huku wanawake kwa kawaida wakitarijiwa kuzalisha mazao ya chakula, kufanya kazi kwa mazao ya biashara, kusimamia kazi za nyumbani na kazi ya uzazi na kutunza wagonjwa na wazee katika jamii. Pamoja na mambo mengine, mgawanyo huu wa kijinsia wa kazi, na “mzigo wa majukumu mara tatu” huathiri vibaya uwezo wa wanawake na wasichana kuwekeza katika uzalishaji wa mazao yao ili kupata kipato zaidi. Pia inachangia “ukosefu wa wakati” ambapo wanawake na wasichana hawana wakati wa kupumzika na kuburudika, ambayo ni muhimu kwa afya na ustawi.

Katika muktadha huu, desturi zisizo sawa za jinsia, desturi za kitamaduni, na mitazamo lazima ibadilike ili kuathiri vyema maisha ya wanawake na wasichana nchini Tanzania, na wote wanawake na wanaume lazima washirikishwe katika kufanya mabadiliko haya.

Kushirikisha Wanaume kama Watetezi wa Usawa wa Kijinsia

Wanaume kama Wabia katika Kujenga Usawa wa Kijinsia

Katika ulimwengu wetu, watu wa jinsia zote wanaathiriwa na majukumu, matarajio, na tabia zilizowekwa juu yao na jamii. Jinsia, ambayo ni tofauti na jinsi ya kike/kiume, hufunzwa, na inaelezea njia ambazo watu wote wanashawishiwa na familia, jumuiya na jamii pana katika jinsi ya kushirikiana na wengine. Kupitia kazi yetu katika Usawa wa Kijinsia na Ujumuishaji wa Jamii (GESI), MEDA inaelewa kuwa wanawake na watu waliotengwa hawaishi peke yao; wameungana na wengine. Ikiwa mabadiliko yatatokea katika maisha ya mwanamke, kama vile kuongezeka kutegemewa na utambuzi wa haki au kuongezeka kwa ufikiaji fursa, itaathiri wengine katika familia yake. Ili mabadiliko haya yawe ya maana na endelevu, lazima wanaume wajumuishwe katika mchakato, ili waelewe sababu na manufaa ya mabadiliko haya na wasitishike na mabadiliko. Vivyo hivyo, wanaume lazima wabadilike ili kutambua mitazamo inayodhuru na tabia hatari zinazohusiana na uanaume, kwa kuiga vipengele vizuri zaidi vya uanaume. Lazima pia wachukue hatua ambazo zinafidia ukosefu wa haki wa kihistoria ambao ulinufaisha wanaume kwa njia isiyo ya haki kwa kuwadhulumu wanawake. Wanawake pia, lazima watambue na wakabiliane na njia ambazo zinaimarisha uanaume unaodhuru. Kwa mfano, wanaume wanaweza kutarajiwa kujihusisha na tabia hatarishi, ukatili, na ukandamizaji wa hisia kwa kupuuza usalama wao binafsi na maendeleo yao ya kihisia wakati wanawake wanashinikizwa kukaa nyumbani na kuzingatia kuwa walezi kwa kupuuza maendeleo yao binafsi na ya kiuchumi.

Ingawa MEDA inaelewa kuwa wote wanawake na wanaume wanapaswa kushirikishwa kama watetezi wa usawa wa kijinsia, ili kufikia lengo hili, modeli ya Kushirikisha Wanaume

kama Watetezi wa Usawa wa Kijinsia (GEC) inazingatia hasa jukumu ambalo wanaume wanachangia kama watetezi wa mabadiliko, wabia, watetezi na wadhibiti madaraka. Modeli ya GEC ya MEDA inatokana na programu ya mafunzo ya “Mafunzo ya Kushirikisha Wavulana na Wanaume ili Kuendeleza Usawa wa Jinsia na Afya ya Kingono na Uzazi” kutoka Care Malawi, iliyochapishwa mnamo 2017 na vile vile mpango wa mafunzo wa “Kukuza Mabadiliko ya Kijinsia Kupitia Wanaume na Wavulana: Mwongozo wa Kuchochea Tafakari Muhimu kuhusu Maadili hatari ya Jinsia na Wanaume na Wavulana katika Mifumo ya Kilimo cha Majini” uliochapishwa na Promundo na CGIAR mnamo 2016.

Kupitia modeli ya GEC, MEDA na washirika wake hutoa mafunzo ya wakufunzi (TOT) kwa GEC waliochaguliwa. Jukumu la GEC ni kutetea ushiriki wa wanawake katika shughuli za mradi, kuandaa majadiliano ambayo yatajenga uelewa kuhusu usawa wa jinsia, na kubadilisha desturi za jamii na kasumba zenye madhara za uanaume kwa nia ya kuhimiza uanaume unaofaa. Kupitia majadiliano ya kila mwezi, GEC wanahimiza wanaume wengine na washawishi wakuu (kwa mfano, viongozi wa kijadi) katika jamii kutumia vyema mamlaka yao kuelimisha wanaume wengine kuhusu haki na michango ya wanawake, na kusaidia na kuhimiza ufikiaji wa rasilimali na mamlaka kwa wanawake. GEC huongeza maarifa na heshima kwa haki za wanawake miongoni mwa wanawake na wanaume, ushiriki kwenye madaraka, na kukubali ushiriki wa wanawake katika maamuzi ngazi ya kaya, biashara na jamii.

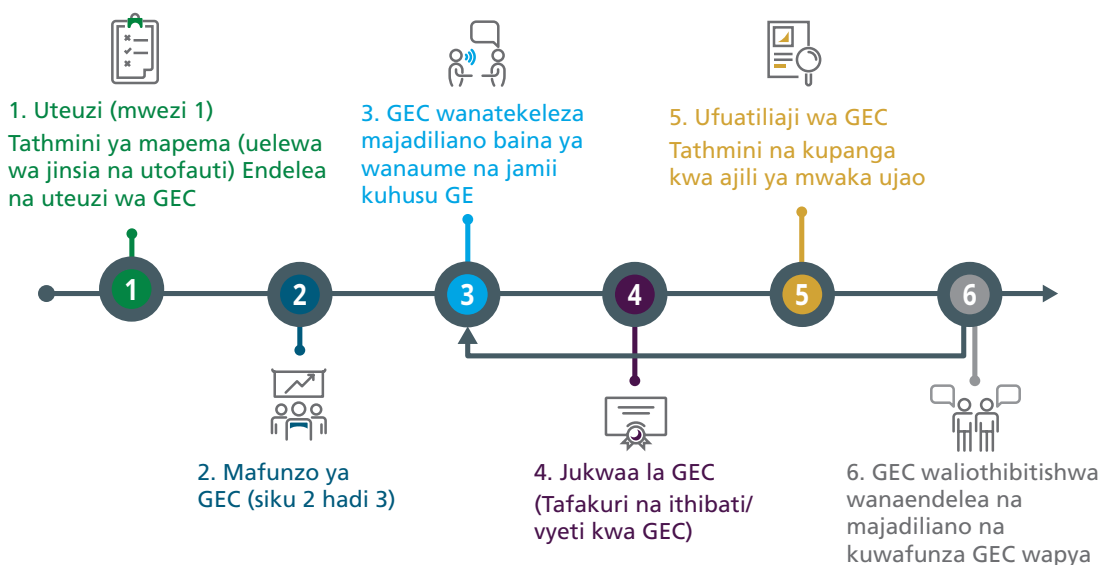
Malengo mahsusi ya shughuli katika modeli hii ni pamoja na kuwashirikisha wanaume katika:

1. Kutambua na kutafakari kuhusu uanaume wenye madhara na uhusiano kati ya ukosefu wa usawa wa kijinsia na kuendeleza umaskini
2. Kuonesha mfano mzuri wa uanaume, kama vile uongozi, ujasiri, na nguvu, kama vipengele muhimu vya uzoefu wa binadamu ambavyo ni sifa muhimu kwa wote wanawake na wanaume
3. Kukuza kuheshimiana, kutegemeana, na kushirikiana kati ya wanawake na wanaume katika nyanja ya uchumi, ambayo nayo ina athari nzuri za ziada katika nyanja zingine
4. Kuunga mkono mradi katika kukuza usawa wa kijinsia na kubadilisha mahusiano ya kijinsia kwa
 - a. Kutambua na kutoa changamoto kwa desturi za kijamii ambazo zina athari hasi kwa uwezo wa mtu kufikia uwezo wake kamili wa kiuchumi, kijamii, kisaikolojia na kihisia
 - b. Kuelewa na kuhoji mahusiano na miundo ya mamlaka isiyo na usawa
 - c. Kuhimiza mabadiliko katika mitazamo na tabia zinazoweza usawa wa kijinsia na ujumuishaji jamii
 - d. Kuwa mifano ya kuigwa ya tabia zenye usawa na uanaume unaofaa katika ngazi za kaya na jamii

- e. Kutetea uwezesaji wanawake kiuchumi bila kuwasemea au kutawala mazungumzo kuhusu usawa wa kijinsia
5. Kushughulikia sababu zinazochangia SGBV na kuhimiza hatua zinazofaa za ulinzi na ukabilianaji.

Mchakato wa GEC

GECs wanatambuliwa na kuchaguliwa kwa kutumia vigezo vinavyohusiana na utayari wa kujitolea muda wao na nia ya kukuza usawa wa kijinsia, kiwango cha ushawishi na ushiriki katika jamii, ushiriki katika mradi wa MEDA, uongozi na ujuzi katika kuwasiliana, na kutokuwa na historia ya ukatili. GEC lazima pia wawe na sifa zinazofaa ambapo hawaogopi kuzungumza hadharani lakini hawatawali mazungumzo na *kuwapigania* wanawake, lakini *kwa pamoja* nao. Kisha GEC wanaoteuliwa hushiriki katika warsha ya mafunzo ya siku 2 hadi 3. Katika miezi inayofuata, GEC huwezesha majadiliano baina ya wanaume kuhusu jinsia na majukwaa ya jamii pamoja na washawishi wakuu kuhusu maswala ya jinsia yaliyotambuliwa na watu kadhaa (karibu theluthi moja ya idadi ya wanaume katika kijiji au jamii na vile vile wengine waliotambuliwa kama “vyanzo vya ushawishi”). Majadiliano haya na majukwaa ya jamii huzingatia nyenzo halisi za mafunzo. Mara tu GEC wanapomaliza majadiliano kadhaa kwa duru ya kwanza, kuna jukwaa la GEC ili kutafakari, kushirikishana uzoefu wao, na kujifunza kutoka kwa kila mmoja. Jukwaa hili pia linajumuisha mafunzo ya kupiga msasa kwa mada yoyote itakayotambuliwa kama changamoto inayoendelea kuwepo. Baada ya jukwaa hili, GEC hutuzwa cheti kinachowatambulisha kama GEC Waliothibitishwa wa mradi wa MEDA. Baada ya hapo, tathmini hufanywa ili kutathmini modeli na kukusanya maelezo kwa mafunzo na shughuli za baadaye na zinazohusiana na modeli. Kama inavyotakiwa, GEC waliothibitishwa na wabia wa mradi hupanga duru mpya ya majadiliano na majukwaa ya ngazi ya jamii. Aidha, mbia anaweza kutumia GEC wenye nguvu ili kushauri mkondo wa baadaye wa GEC wapya.

Mchoro wa 1: Ratiba ya Wakati na Shughuli za GEC

Utekelezaji wa GEC kwenye SSBVC

Uchambuzi wa kijinsia uliofanywa na mradi wa SSBVC mwanzoni mwa 2019 uligundua ukosefu wa kujitegemea kwa wanawake katika ngazi ya kaya na SGBV kama vizuizi vikuu kwa uwezeshaji mpana wa kiuchumi kwa wateja wa mradi. Ili kushughulikia maswala haya, timu ya jinsia iliamua kujaribu modeli ya GEC huko Kilimanjaro, mojawapo ya mikoa ya mradi. Utekelezaji wa programu katika SSBVC unajumuisha maarifa yaliyopatikana kutoka kwa kazi za awali za MEDA na Watetezi wa Usawa wa Kijinsia katika mradi wa Fursa za Vijijini kwa Wanawake (GROW) nchini Ghana, na mpango wa Uboreshaji wa Fursa za Soko kwa Wanawake (IMOW) nchini Myanmar.

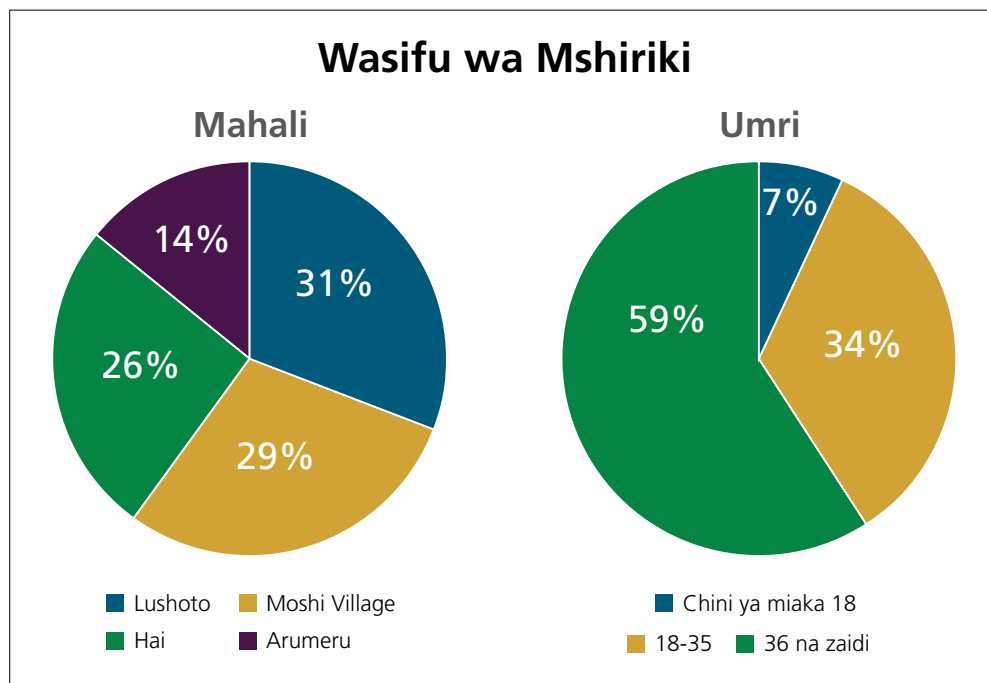
Ili kuhakikisha uendeleu wa modeli na kuimarisha uwezo wa washirika wa mradi katika kuwashirikisha wanaume katika usawa wa kijinsia katika siku zijazo, timu ya jinsia ya SSBVC ilishirikiana na Mtoa Huduma ya Maendeleo ya Biashara (BDSP), Anza Entrepreneurs, kutekeleza modeli. Chini ya mwongozo wa timu ya jinsia ya MEDA, Anza ilisaidia kuchagua wanaume watakaofundishwa kama GEC huko Kilimanjaro, ilitoa mafunzo hayo kulingana na mwongozo wa mafunzo ulioandaliwa na MEDA, na ikafuatilia na kutathmini modeli.

Kwanza, Anza iliwatambua wanaume watano katika mkoa wa Kilimanjaro (wilaya za Lushoto, Hai, Moshi Vijijini, Arumeru na Longido) wa kufundisha kama GEC ili kusaidia jamii zao katika kuendesha mabadiliko chanya kijamii na kiuchumi. Mnamo Novemba 2020, Anza iliendesha mafunzo ya siku tatu kwa GEC ambayo yalijumuisha mada za uelewa wa kijinsia, haki za binadamu, majukumu ya pamoja, uamuzi na usimamizi wa fedha, mgawanyiko wa kijinsia wa kazi na matumizi ya wakati, SGBV, na uwezeshaji wenye ufanisi wa majadiliano na majukwaa ya jamii. Mafunzo hayo yalipokelewa kwa shauku. GEC walibaini kuwa kipengele kimoja cha mafunzo ambacho walikithamini sana ni fursa ya kukusanyika pamoja kama wanaume. GEC, Elisante Jackson, alibainisha,

“Sijawahi kushiriki katika mafunzo ya jinsia pamoja na wanaume kama watetezi wa mabadiliko ya jamii. Modeli hii inayotumiwa na MEDA na Anza ndiyo modeli bora.”

Wakati wa mafunzo, Anza iligundua kuwa umri, nafasi na uzoefu wa wengi wa GEC ulidhihirisha desturi kali za kitamaduni, imani, na mitazamo kuhusu maswala ya jinsia. Hata hivyo, Anza ilihisi kuwa hamu ya mabadiliko ilikuwepo na kwamba kwa kuendelea na mafunzo na huduma za ushauri, watetezi hawa wanaweza kufanya mabadiliko chanya katika jamii zao. Anza pia ilizingatia kwa undani kuandaa mahali salama kwa wanaume kushiriki uzoefu wao kuhusiana na maswala ya jinsia kutoka kwa jamii zao mbalimbali na walipewa muda wa kutosha kujadili na kutafakari uzoefu wao wenyewe. Kwa mfano, washiriki walibaini kuwa katika jamii zao baadhi ya wanaume pia wanakabiliwa na ukatili, lakini wanaogopa kuzungumzia kwa sababu inaonekana kama udhaifu kwa wanaume kuripoti visa kama hivyo.

Katika kipindi cha miezi minne iliyofuata Anza iliwasaidia GEC kushughulikia changamoto walizokabiliana nazo katika kupitisha mafunzo na kufanya majadiliano ya kundi-rika. GEC watano walitoa mafunzo kwa wastani wa wanaume wengine tisa kila mmoja, kwa kutumia mazungumzo ya kundi-rika, na kufikia jumla ya wanaume 43 walioshiriki katika programu ya GEC. Wengi (asilimia 59) ya wale waliofunzwa walikuwa na umri wa zaidi ya miaka 36. Wasifu wa washiriki unaonyeshwa kwenye chati zilizopo hapo chini.

Katika majadiliano ya kundi-rika baina ya wanaume, washiriki walishirikishana uzoefu wao kuhusu namna ukosefu wa usawa wa kijinsia unaathiri wanaume na wanawake na kuzuia maendeleo ya kijamii na kiuchumi katika jamii zao, lakini kwa njia tofauti katika kila jamii. Kwa mfano, katika kata ya Mbuguni wilayani Arumeru, majukumu ya kijinsia yanaonekana wazi zaidi katika aina ya mazao yanayolimwa, huku baadhi ya mazao yakidhibitiwa na wanawake na mengine wanaume. Katika hali hii, wanawake wanadhibiti mazao ya upatikanaji wa chakula kama vile ndizi na maziwa na wanaume wanadhibiti mazao ya biashara. Katika kaya nyingi katika jamii hii, wanaume na wanawake hawashirikiani katika kufanya maamuzi, hasa kuhusu namna mapato kutokana na mazao yatatumikaje. Huko Lushoto, kwa upande mwingine, mgawanyo wa majukumu unahusiana zaidi na kiwango cha uchumaji mapato, ambapo wanaume ndio wakimu familia wakuu na wanawake wanawajibika kutunza familia. Hapa, wanawake na wanaume wanashirikiana katika kufanya maamuzi kuhusiana na mgawanyo wa rasilimali zilizoletwa nyumbani na wanaume.

Mada zingine za majadiliano zilizojumuishwa ni wapi na jinsi ya kuripoti ukatili wa kijinsia, ukiukwaji wa haki za binadamu na jinsi ya kushughulikia desturi za kitamaduni bila kusababisha migogoro katika jamii. Suala moja lililojadiliwa kwa kina lilikuwa ukatili wa kijinsia dhidi ya wanaume. Mifano iliyotambulika na wengi ilikuwa mahali ambapo wanawake

walikuwa na udhibiti wa rasilimali, na hawakugawana mapato na wanaume. Kulikuwa na hali pia ambapo wanaume walikabiliwa na unyanyasaji wa kisaikolojia na kihisia kwa kushindwa kutoa riziki kwa familia zao. Washiriki katika majadiliano ya kundi-rika walibaini kuwa, hususan, walithamini nafasi ambapo wangeweza kuzungumza kuhusu jinsia na jinsi ukosefu wa usawa wa kijinsia unavyoathiri wote wanawake na wanaume.

Mwezesaji wa Anza (mbele kushoto, aliyeketi) na GEC wakiwa na washiriki wa majadiliano baada ya kikao cha majadiliano huko Vunjo, Moshi, Kilimanjaro

Mnamo Machi 2021, Anza ilitoa mafunzo ya kupiga msasa kwa GEC na kuwapa vyeti vya kutambua kazi waliyofanya katika miezi minne iliyopita. Siku ya kwanza ya mafunzo ya kupiga msasa, GEC walishirikishana uzoefu kutoka kwa majadiliano ya kundi-rika na Anza ilitoa mafunzo kuhusu mapungufu na mafunzo ambayo yalipatikana katika ziara za ufuatiliaji. Washiriki pia walishirikishana uzoefu wao kuhusu namna walivyotumia maelezo na maarifa waliyopata wakati wa mafunzo ya kwanza kutetea usawa wa kijinsia katika vijiji vyao, namna walivyoandaa na kuendesha majadiliano ya kundi-rika na maoni waliyopata kutoka kwa wanajamii wenzao. Kwa mfano huko Shirimatunda, GEC walishirikiana na ofisi ya serikali za mitaa kuhamasisha wanaume kushiriki katika majadiliano hayo. Ofisi hiyo pia ilitoa ukumbi kwa majadiliano hayo kufanyika. Huko Mwika na Lushoto, GEC walialika washirika wenza wa kikundi cha wakulima na kuwapatia vijitabu ili wasome kabla ya majadiliano yao. Hii iliwahamasisha wanaume kuja kwenye majadiliano hayo wakiwa wamejiandaa kujadili kile walichojifunza kutoka kwenye vijitabu hivyo. Vijitabu hivyo viliandaliwa kwa kuzingatia ujumbe muhimu uliofafanuliwa katika mwongozo wa mafunzo ya GEC wa MEDA.

Siku ya pili ya mafunzo ya kupiga msasa, mjadala kuhusu mada mbalimbali za jinsia ulifanywa na msemaji mwalikwa Calista Njau, mtaalamu wa jinsia kutoka Chuo Kikuu cha Tumaini huko Moshi. Njau aliwashirikisha washiriki mikakati mbalimbali ambayo inaweza kutumika katika

kutetea usawa wa kijinsia katika jamii za ki-Tanzania. Washiriki walithamini sana uzoefu wake kama mtaalamu wa mazingira ya karibu na uzoefu wa kuwa ameishi katika jamii zao. Kwa mfano, alipendekeza kwamba, kulingana na umri wao, nafasi zao, na sifa zao katika jamii zao, GEC wanaweza kutumia majukwaa yanayopatikana kama vile vikundi vya wakulima, ofisi za serikali za mitaa, vicoba (vikundi vya akiba na mikopo), makanisa, na misikiti kueneza taarifa hizi na kuwahamasisha wengine, hususan vijana, wajiunge pamoja kushughulikia ukosefu wa usawa wa kijinsia. Alipendekeza pia kuanzisha vilabu vya jinsia mashuleni ambapo watoto na vijana wanaweza kuanza mjadala huu mapema. Kuwaalika wazee na washawishi wengine muhimu katika jamii kuzungumza kwenye vilabu hivi kunaweza kutoa fursa muhimu za majadiliano ya vizazi tofauti na uwajibikaji kati ya wanajamii.

GEC wakipokea vyeti kutoka kwa Calista Njau, Mhadhiri Mwandamizi na Mtaalamu wa Jinsia kutoka Chuo Kikuu cha Tumaini

Mafunzo hayo ya kupiga msasa yalitoa jukwaa kwa GEC kushirikisha uzoefu waliopata kupitia programu hiyo, hususan wakati wa kuendesha majadiliano baina ya wanaume kwa wanaume. Washiriki walitiwa moyo hasa na mawazo ya GEC wa Mbuguni na walipendekeza kuunda muungano wa kina baba kama jukwaa la wanaume kujifunza na kujadili maswala yanayohusiana na jinsia, kuelezea changamoto zinazowakabili kama wanaume katika jamii na kutafuta njia bora za kushughulikia ukosefu wa usawa wa kijinsia katika jamii yao na vile vile kuanzisha kikundi cha akiba na mikopo ili kutatua changamoto zao za kifedha. Washiriki wengi walionyesha hamu ya kulitumia wazo hili katika jamii zao.

GEC pia walijadili ukweli kwamba kwa miaka mingi wameona na kusikia kuhusu programu mbalimbali ambazo zinalenga kuelimisha wanawake kuhusu usawa wa kijinsia na jinsi ya

kupigania haki zao, lakini iliwatenga wanaume. Walihisi kuwa programu hizi kweli zilifanya harakati za usawa wa kijinsia kuwa ngumu zaidi na wakati mwingi kusababisha migogoro katika jamii. Walibaini kuwa wanaume wanapoelewa namna usawa wa kijinsia ulivyo muhimu katika maendeleo ya jamii, watakuwa tayari kushirikiana ili kuufanikisha. GEC Cornelio Mushi alibainisha,

“Kabla ya mafunzo haya, sikuwa tayari kujadiliana na wanajamii wengine kuhusu ushiriki wa wanawake katika kufanya maamuzi, lakini sasa mimi ni mtetezi wa hili na niko tayari kuwashawishi wanaume wengine kuhusisha wanawake katika kufanya maamuzi.”

Kupima Athari

Ili kufuatilia na kutathmini ufanisi wa programu, na athari zake kwa mitazamo ya kijinsia, toleo la Kipimo cha Wanaume kwa Usawa wa Kijinsia (GEMS), ⁴ kilichoandaliwa na Population Council na Promundo, kilitolewa kwa GEC na washiriki katika majadiliano ambayo waliwezesha (angalia Jedwali la 1 hapo chini). Kipimo hiki kinajumuisha mfululizo wa taarifa ambazo zinasomwa kwa GEC na washiriki wa majadiliano, na wanajibu, wakimwambia mtafiti ikiwa wanakubaliana au hawakubaliani na taarifa hiyo.

Kila moja ya kipengee ina aina tatu za majibu: “nakubaliana”, “nakubaliana kwa kiasi fulani” na “sikubaliani”. Jibu la usawa mdogo zaidi wa kijinsia lilipewa alama moja; alama mbili zilitolewa kwa majibu ya usawa wa wastani; na alama tatu zilitolewa kwa majibu ya usawa zaidi. Kwa hivyo, kadri alama zinavyokuwa juu, ndivyo mtazamo unavyokuwa wa usawa zaidi kijinsia.

Vipengee	Aina za Majibu na Uzito Uliotolewa		
	Nakubaliana Kabisa	Nakubaliana kwa Kiasi Fulani	Sikubaliani
Eneo: Wajibu na Majukumu			
Jukumu muhimu zaidi kwa wanawake ni kutunza nyumba yake na kupika	1	2	3
Wanaume ndio wakimu familia wa msingi	1	2	3
Mwanaume anapaswa kutoa uamuzi wa mwisho kuhusu maamuzi nyumbani kwake	1	2	3
Mke anapaswa kumtii mumewe kwa kila jambo	1	2	3

⁴ Population Council/Horizons and Promundo Development, 2013 “Measuring Gender Attitude: Using Gender-Equitable Men Scale (GEMS) in Various Socio-Cultural Settings, ilifikiwa tarehe 28 Aprili 2021, <https://promundoglobal.org/resources/measuring-gender-attitude-using-gender-equitable-men-scale-gems-in-various-socio-cultural-settings>

Kubadilisha nepi, kuwaoggesha watoto, na kuwalisha watoto ni majukumu ya mama	1	2	3
Wanandoa/wenza wanapaswa kuamua kwa pamoja ikiwa wanataka kuanzisha biashara mpya au kupanua biashara zao	1	2	1
Mwanaume anapaswa kufanya maamuzi kuhusu kununua vitu muhimu nyumbani	1	2	3
Mwanaume anapaswa kuwa mwamuzi wa mwisho katika familia	1	2	3
Eneo: Ukatili wa Kingono na Kijinsia			
Kuna wakati ambapo mwanamke anastahili kupigwa	1	2	3
Mwanamke anapaswa kuvumilia unyanyasaji ili kuweka familia yake pamoja	1	2	3
Eneo: Afya ya Uzazi			
Ikiwa mwanamume atampa mwanamke mimba, kumlea mtoto ni jukumu la wote wawili	3	2	1
Wanandoa/wenza wanapaswa kuamua kwa pamoja ikiwa wanataka kupata watoto	3	2	1
Eneo: Uanaume			
Ili uitwe mwanaume, unahitaji kuwa mkali/ mtemi	1	2	3
Kama mtu ananitukana, nitatetea heshima yangu, kwa nguvu ikibidi	1	2	3
Ni muhimu kwa mwanaume kuwa na marafiki wa kuzungumza nao kuhusu matatizo yake	3	2	1

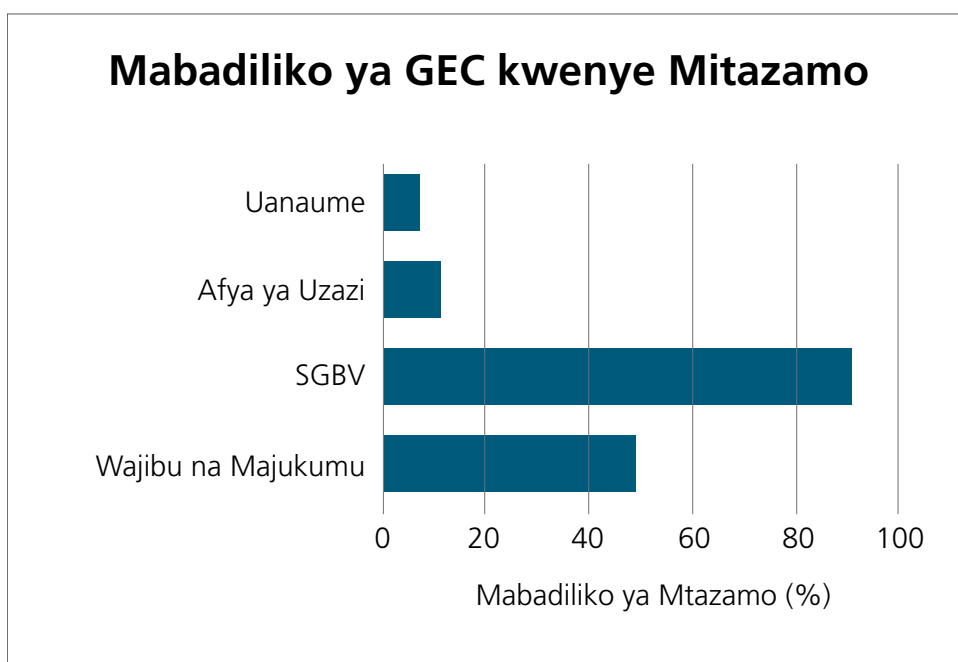
Jedwali la 1: Kipimo cha Wanaume kwa Usawa wa Jinsia kilichukuliwa kutoka Population Council/ Horizons na Promundo

Mbinu ya Ukusanyaji Data

Jedwali hapo juu linawasilisha maswali ya GEMS yaliyobadilishwa na uzito kwa kila aina ya majibu. GEC watano (5) walichunguzwa kabla na baada ya mafunzo ya mwanzo. Matokeo haya yamewasilishwa katika sehemu ifuatayo, ambayo inachunguza mabadiliko ya mitazamo kabla na baada ya mafunzo. Wakati wa ziara za ufuatiliaji, GEMS pia ilitolewa kwa wanaume waliohusika katika majadiliano. Hata hivyo, utafiti huu ulifanywa mara moja tu, baada ya mafunzo, kwa hivyo hakuna mabadiliko katika mtazamo yanayoweza kubainishwa. Matokeo haya yanaelezwa kwa upana hapo chini katika sehemu ya “Matokeo ya Utafiti wa Washiriki wa Majadiliano” na yamepangwa kulingana na eneo lililopimwa katika kipimo. Data hii ilikusanywa kutoka kwa washiriki 42 kati ya jumla ya 43 wa majadiliano hayo.

Matokeo ya Utafiti wa GEC

Matokeo ya utafiti uliotolewa kwa GEC watano (5) kabla na baada ya mafunzo ya mwanzo yalionyesha mabadiliko ya mitazamo na mwelekeo kuhusiana na usawa zaidi wa kijinsia, hasa kuhusu wajibu na majukumu katika familia, ufanyaji maamuzi na SGBV. Tofauti kubwa kabisa ilikuwa kwa mitazamo kuhusiana na SGBV. Kabla ya mafunzo, wote isipokuwa mwanaume mmoja walikubaliana kabisa kwamba “kuna wakati ambapo mwanamke anastahili kupigwa” na “mwanamke anapaswa kuvumilia ukatili ili kuweka familia yake pamoja”. Baada ya mafunzo, hakuna wanaume waliokubali kabisa kwamba kuna wakati ambapo mwanamke anastahili kupigwa na ni mwanamume mmoja tu aliyekubali kabisa kwamba “mwanamke anapaswa kuvumilia ukatili ili kuweka familia yake pamoja”.

Ongezeko la asilimia 49 katika mitazamo inayozingatia usawa wa kijinsia kuhusiana wajibu na majukumu lilikuwa linahusiana sana na wanaume kubadilisha mawazo yao kuhusu kuwa wakimu familia na watoa maamuzi ya mwisho na vile vile wanawake kuhitaji “kutii” waume zao. Mitazamo kuhusu afya ya uzazi haikupata mabadiliko ya kiwango kikubwa. Hata hivyo, alama za mwanzo tayari zilikuwa juu sana katika eneo hili. Kwa hakika, hakuna wanaume ambao hawakukubali kwamba watoto ni jukumu la wazazi wote na wanandoa wanapaswa kuamua pamoja kupata watoto. Na baada ya mafunzo wanaume wote “walikubaliana kabisa” na kauli hizi zote mbili.

Uboreshaji mdogo zaidi ulikuwa katika mitazamo kuhusiana na uanaume. Hususan, wanaume bado kwa ujumla wanakubali kwamba “kuwa mwanaume, unahitaji kuwa mkali” na “ikiwa mtu atanitukana, nitatetea heshima yangu, kwa nguvu ikibidi.” Hata hivyo, GEC walikubaliana na kauli hizo kwa kiwango kidogo baada ya mafunzo. Maelezo ya kina zaidi kuhusu alama na uzito yanaweza kuonekana kwenye jedwali hapo chini.

Eneo	Wastani wa Alama wa Kabla	Wastani wa Alama wa Baada	Ongezeko la Asilimia
Wajibu na Majukumu	9.4	14.0	49%
SGBV	2.2	4.2	91%
Afya ya Uzazi	5.4	6.0	11%
Uanaume	5.4	5.8	7%

Matokeo ya Utafiti kwa Washiriki Majadiliano

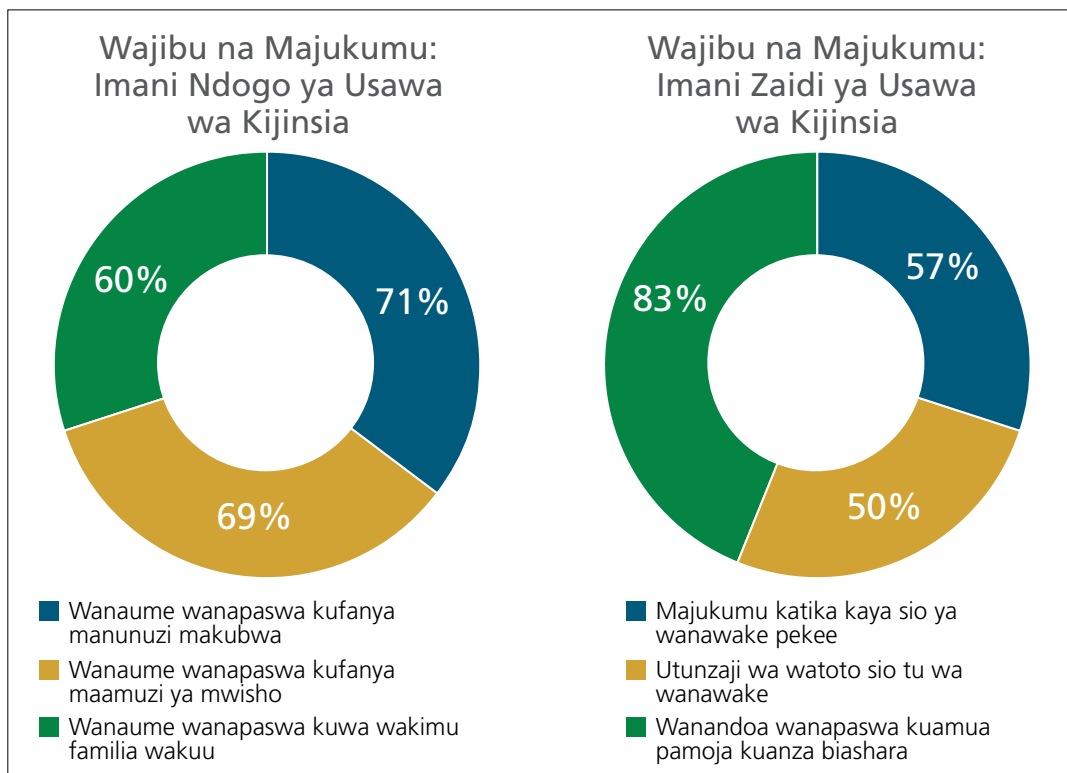
Kama ilivyoelezwa hapo juu, wakati wa ziara za ufuatiliaji, Kipimo cha Wanaume kwa Usawa wa Kijinsia kilitolewa tena, wakati huu kwa wanaume waliohusika katika majadiliano. Hapo chini kuna matokeo ambayo yalipimwa katika kipimo, yaliyopangwa kulingana na eneo. Hii inawakilisha data kutoka kwa washiriki 42 kati ya jumla ya 43 wa majadiliano.

Wajibu na Majukumu

Kwa mujibu wa data za utafiti, kauli kuhusu majukumu ya kijinsia ambazo idadi kubwa ya washiriki walibaini kuwa “nakubaliana kabisa” ni pamoja na: wanaume wanahitaji kufanya manunuzi makubwa (asilimia 71), wanaume hufanya maamuzi ya mwisho katika majadiliano ya kifamilia (asilimia 69), na wanaume ndio wakimu familia wakuu (asilimia 60). Majukumu ambayo wanaume walionyesha mitazamo ya usawa zaidi wa kijinsia ni pamoja na kauli kwamba “jukumu muhimu zaidi kwa wanawake ni kuangalia nyumba na kupika”. Hapa, ni asilimia 43 tu wanakubaliana kabisa na kauli hii, asilimia 17 wanakubaliana kwa kiasi fulani na asilimia 40 hawakukubaliana. Katika suala la kubadilisha nepi, ufuaji, kuwaogeshwa na

kulisha watoto wadogo, asilimia 50 ya wanaume walikubaliana kabisa kwamba hili ndilo jukumu la msingi la mama; asilimia 29 hawakukubaliana na asilimia 21 walikubaliana kwa kiasi fulani. Taarifa moja ambapo kulikuwa na makubaliano kabisa kuhusu uwajibikaji sawa ni kwamba wanandoa wanapaswa kuamua kwa pamoja ikiwa wanataka kuanzisha au kupanua biashara. Asilimia themanini na tatu ya washiriki walikubaliana na kauli hii.

Matokeo haya yanaonyesha kwamba bado kuna hitaji la kukuza majadiliano kuhusu wajibu na majukumu ambapo nguvukazi inagawanywa kwa usawa, na uamuzi unapaswa kuwa mchakato wa pamoja kati ya watu wazima ndani ya kaya. Ugawaji wenye usawa wa wajibu na majukumu unaweza kuwa na athari chanya kwa kila mtu katika familia. Cha kuvutia, inaonekana kuna ukosefu wa umakini zaidi kwa wanawake kuhusika nje ya kaya kuliko wanaume kushiriki “uamuzi wa mwisho” katika ugawaji fedha na kufanya maamuzi. Wanaume pia wanaonekana kuwa tayari kuchangia utunzaji ndani ya familia, lakini hawachukulii kama jambo ambalo wanawajibika kimsingi au hata kuwa na wajibu sawa. Wakati wa kujadili majibu yao, washiriki wengi walisema kwamba wanafanya majukumu haya kwa sababu wanapenda familia zao na sio kama ishara ya uanaume.

Ukatili wa Kingono na Kijinsia

Kwa kujibu kauli “kuna wakati mwanamke anastahili kupigwa” ni asilimia 7 tu walikubaliana kabisa, asilimia 61 ya washiriki hawakukubaliana, na asilimia 32 walikubaliana kwa kiasi fulani. Hii inaonyesha kuwa baadhi ya wanaume bado wanaamini kuna wakati inafaa kuwanyanyasa kimwili wake zao. Wakati wa kutafakari kuhusu kauli hii, wanaume walibaini

kuwa wanatumia nguvu tu wakati wananyimwa “haki yao ya ndoa” ya kufanya ngono, chakula, na malazi, au wanapotukanwa na wake zao. Hata hivyo, wakati wa kujadili taarifa inayohusiana na hiyo, asilimia 50 ya washiriki walikubaliana kabisa, asilimia 12 walikubaliana kwa kiasi fulani na asilimia 38 ya washiriki hawakukubaliana kwamba mwanamke anapaswa kuvumilia ukatili ili kuweka familia yake pamoja. Kuna utata ulio wazi: wanaume wengi wanafikiri wanawake hawapaswi kupigwa, lakini ikiwa ni kwa nia ya kuweka familia yake pamoja, basi inakubalika. Washiriki walibaini kuwa wanawake kwa ujumla huvumilia ukatili kwa sababu ya umaskini uliokithiri na utegemezi kifedha, na ukosefu wa msaada wa kisheria na uelewa wa haki. Wanaelewa kuwa maswala haya ni magumu sana kuyaelezea na walisema kwamba wangependa muda na msaada zaidi kupanga namna ya kushughulikia maswala haya katika jamii zao.

Wakati wa mafunzo, washiriki walibaini kuwa kuna uhaba wa msaada wa kisheria kuhusu masuala ya SGBV katika ngazi ya kijiji, licha ya agizo la Serikali ya Tanzania kuanzisha “dawati la jinsia” katika kila kituo cha polisi. Agizo la Dawati lilitolewa ili kushughulikia viwango vya juu vya SGBV nchini Tanzania, ingawa kuna jamii nyingi ambazo hazijafikiwa na huduma hii. Aidha, wanajamii wengi hawafahamu haki zao au jinsi ya kukabiliana na ukatili. Badala yake, migogoro mingi hushughulikiwa katika ngazi ya familia na hubaki bila kuripotiwa. Katika vijiji vyote ambavyo Anza ilitembelea kwa ufuatiliaji wa GEC, hakukuwa na dawati la jinsia na washiriki wengi wa majadiliano baina ya wanaume kwa wanaume hawakujua kuwa huduma hii ilikuwepo Tanzania.

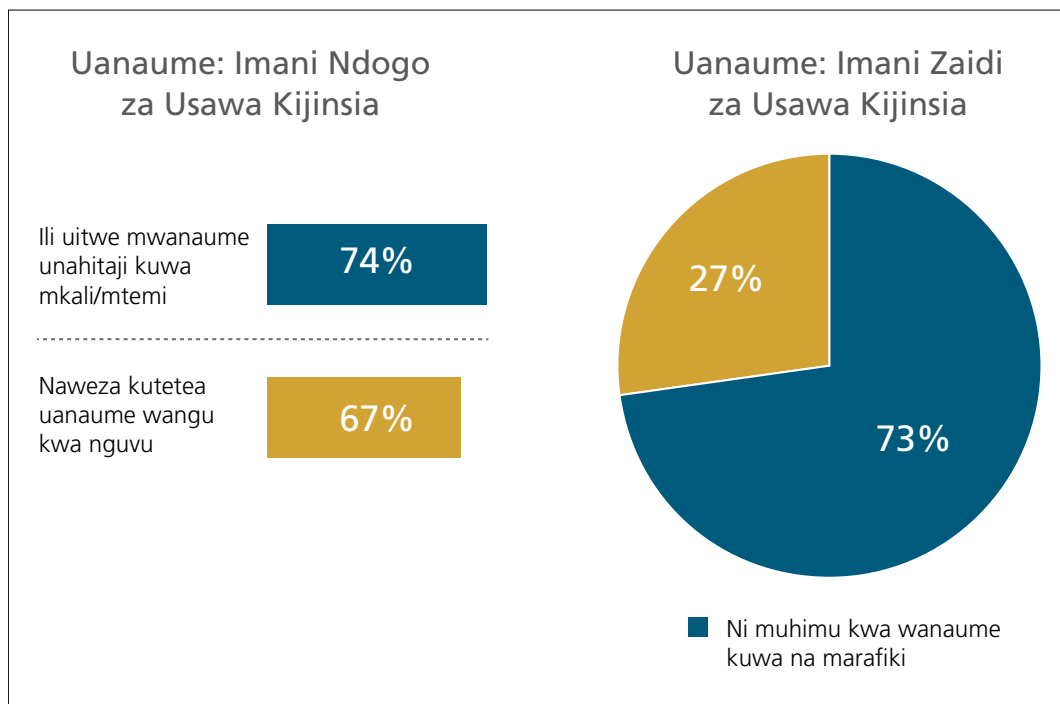
Afya ya Uzazi

Kipimo pia kilijumuisha maswali mawili kuhusu afya ya uzazi. Hapa, matokeo ya utafiti yalionyesha mitazamo inayoegemea usawa. Kuhusiana na kauli “ikiwa mwanamume anampa mwanamke mimba, mtoto ni jukumu la wote”, asilimia 90 walikubaliana kabisa. Vivyo hivyo, kuhusiana na kauli “wanandoa wanapaswa kuamua kwa pamoja wanapotaka kupata watoto,” asilimia 81 walikubaliana kabisa.

Uanaume

Majibu ya kauli kuhusu utambulisho yanaonyesha kwamba wanaume wanahisi hitaji la kutetea uanaume wao kwa njia zenye madhara na wanaamini itikadi zenye madhara kwa uanaume. Kwa mfano, asilimia 74 ya wanaume walikubaliana kabisa na kauli “ili kuitwa mwanaume, unahitaji kuwa mkali.” Kwa kuongezea, asilimia 67 ya washiriki walikubaliana kabisa kwamba ikiwa mtu atawatukana, watatetea heshima yao kwa kutumia nguvu. Matokeo mojawapo yanayotia moyo ni kwamba asilimia 79 ya washiriki walikubaliana kabisa

na kauli “ni muhimu kwa mwanaume kuwa na marafiki ambao anaweza kuzungumza nao kuhusu matatizo yake.”

Baada ya mafunzo ya kupiga msasa, Anza ilifanya mazungumzo ya mwisho ya kutafakari na GEC watano (5) ili kuelewa athari za programu nzima ya GEC ikiwa ni pamoja na mafunzo ya mwanzo, majadiliano ya kundi-rika, msaada binafsi kutoka Anza, na mafunzo ya kupiga msasa. Maswali ya kutafakari ni pamoja na yafuatayo:

1. Je, majukumu kwa wanawake na wanaume yanabadilika katika jamii yako? Kwa nini na kwa namna gani?
2. Je, “mwanamke aliyewezeshwa” hutenda vipi na anafanya nini katika jamii yako?
3. Je “mwanaume anayezingatia usawa wa kijinsia” hutenda vipi na hufanya nini? Je, kuna mifano ya wanawake waliowezeshwa na wanaume wanaozingatia usawa wa kijinsia katika jamii yako?
4. Je, ungependa kuona mabadiliko gani mahususi kwa wanawake katika kijiji chako mwaka ujao?

GEC walitafakari kuwa sasa wana uelewa bora zaidi kuhusu hitaji la majukumu ya wanaume na wanawake kubadilika; hususan, walielezea hitaji la wanaume kufanya kazi zaidi za nyumbani kusaidia familia zao. GEC pia walitambua umuhimu wa uwezeshwaji wa wanawake kwa maendeleo ya kijamii na kiuchumi, wakibainisha kuwa mwanamke aliyewezeshwa ni yule anayechukua jukumu la uongozi katika familia na jamii. GEC bado wana changamoto kuhusiana na baadhi ya maoni ya maana ya kuwa “wanaume wanaozingatia usawa wa kijinsia” lakini wanaona ushirikiano kati ya wanawake na wanaume

kama jukumu muhimu katika kupunguza umaskini na kwa maendeleo. Hususan, waliomba msaada na elimu inayoendelea ili kufikia malengo yao ya kuwa wanaume wanaozingatia usawa zaidi wa kijinsia, kama vile msaada zaidi wa kiufundi na kifedha kuunda vikundi na kufanya majadiliano zaidi ya jamii kuhusu ya usawa wa kijinsia. Waligundua pia kwamba fursa za kukutana na wataalam wa jinsia wa Tanzania ambao wanaelewa maswala mahsusi wanayokabiliana nayo zitasaidia.

Kwa ujumla, GEC wana matumaini. Waligundua kuwa desturi za mfumo dume na kanuni za kitamaduni zina historia ya muda mrefu na itachukua muda mwingi kubadilika, lakini mchakato umeanza. Kwa mfano, mmoja wa GEC watano aliripoti kwamba wanawake zaidi katika jamii zao sasa wanaongoza kaya katika kufanya uamuzi wa kiuchumi. Walipoulizwa ni mabadiliko gani wangependa kuona katika jamii zao kuhusiana na wanawake katika vijiji vyao, GEC wote walikubaliana kuwa wangependa kuona wake zao na binti zao wakifanya vizuri katika nyanja zote za maisha pamoja na fursa ya elimu na uchumi. Sasa, na katika miaka ijayo, wangependa kuwaona wakipewa heshima na hadhi. Watatu kati ya watano pia walitaja kwamba wangependa kuona wanawake wakichukua nyadhifa za uongozi na kuchukuliwa kwa usawa katika kupata fursa za kijamii na kiuchumi.

Kusonga Mbele

Kwa kushirikiana na Anza, MEDA imejifunza maarifa mengi muhimu kupitia majaribio ya GEC huko Kilimanjaro, Tanzania, na inakusudia kujumuisha maarifa haya katika miradi ya baadaye nchini Tanzania na pia kupanua kazi ya kuwashirikisha wanaume kama watetezi wa usawa wa kijinsia ulimwenguni. Uchambuzi wa data kutoka kwa jaribio hili iliyokusanywa kupitia mahojiano, hojaji, na uchunguzi wa moja kwa moja ulionyesha maarifa na mapendekezo yafuatayo:

1. Ni muhimu kwa GEC kupata msaada unaoendelea kutoka kwa shirika na mtu anayejulikana katika shirika kwa mawasiliano kuhusu maswali au wasiwasi. Anza iliteua mwakilishi ambaye alikuwa akipatikana kujibu maswali na kutatua matatizo ya GEC binafsi wakati walipohitaji msaada wa ziada. Hii ilikuwa muhimu kwa GEC kuweza kupanga uratibu wa majadiliano yao ya kundi-rika, na pia katika kudhibiti migogoro na changamoto nyingine. Msaada kwa uratibu unapaswa kujumuisha bajeti ndogo ya vyakula, maji na usafiri, kadri inavyofaa.
2. Wanaume na wavulana pia wanapitia ukatili. Hili ni suala ambalo mara nyingi hujitokeza katika mafunzo kuhusu ukatili, na muda wa kutosha unapaswa kutengwa kujadili suala hili, na pia kuchangia rasilimali kuhusu kuripoti na mahali pa kupata msaada.
3. Makabrasha yaliyochapishwa kama vile ujumbe muhimu kutoka kwa mwongozo wa uwezesaji (kwa mfano vijitabu ambavyo baadhi ya GEC walisambaza) ni muhimu kwa GEC ili kukumbuka walichojifunza na kuzitumia katika mazungumzo ya kundi-rika kama

hatua za kuanza majadiliano na sehemu za marejeleo. Hizi zinapaswa kutolewa mara kwa mara ili kuyapa maswala ya usawa wa kijinsia kipaumbele wakati wa utekelezaji programu.

4. Uangalifu wa ziada lazima uchukuliwe katika kutambua GEC ambao wanakidhi vigezo muhimu vya programu. Hii ni pamoja na nia ya kukuza GE, muda unaopatikana wa kufanya majadiliano ya kundi-rika, ushawishi katika jamii, na sifa binafsi (kwa mfano, ustadi na kuzungumza hadharani lakini pia uwezo wa kuzungumza na wanawake na sio kwa niaba yao, kutambua kuwa uwezeshaji unatokea ndani ya mtu). Katika baadhi ya hali, wanaume wazee wenye ushawishi wanaweza kushirikishwa pamoja na wanaume wa umri mdogo ambao wana wakati zaidi wa kufanya kazi pamoja ili kukamilisha majadiliano.
5. Kuimarisha uwezo wa wanaume ili kuwezesha majadiliano kwa ufanisi ni sehemu muhimu ya programu ya GEC. Uwezeshaji ni ustadi muhimu wa kuwaleta watu pamoja kwa dhamira moja na kudhibiti migogoro ipasavyo.
6. GEC wanapaswa kuhimizwa na kuungwa mkono kupanga na kutekeleza mipango yao wenyewe ambayo imewekwa u-maalum kulingana na mahitaji ya jamii zao. GEC ambaye alianzisha muungano wa kina baba kama jukwaa la kundi-rika ni mfano bora wa maendeleo yanayoongozwa na jamii.
7. Mafunzo ya kupiga msasa yanapaswa kutolewa katika kata au vijiji mahsusi na kujumuisha mamlaka za serikali za mitaa ili jamii ziweze kuimiliki programu hiyo na kuifanya iwe endelevu.
8. Wavulana wanapaswa kuhimizwa kushirikiana na GEC na/au kuwa GEC wenyewe, hasa kwani wana uwezekano mkubwa wa kufikia na kufahamu teknolojia ya habari na mawasiliano ambayo inaweza kutumiwa ili kusambaza ujumbe wa usawa wa kijinsia.
9. Huduma za kisheria ni nadra na za gharama ya juu katika maeneo ya mbali, na wanawake wengi hawafahamu haki zao za kisheria. Watu wengi (zaidi wanawake) wananyimwa haki kwa sababu ya uelewa mdogo wa michakato ya kisheria. Katika maeneo ya vijijini kuna ufikiaji mdogo sana wa maarifa ya kisheria, ingawa matatizo yanayokabili jamii za vijijini ni makubwa sana. Programu za baadaye za GEC zinapaswa kujumuisha msaada wa kisheria na kipengele cha elimu kwa kushirikiana na serikali za mitaa ili kushughulikia maswala haya.

Hitimisho

MEDA na mashirika mengine, kama vile Promundo na CARE, wameshuhudia mafanikio makubwa kuhusiana na juhudi za kuwashirikisha wanaume katika mipango ya usawa wa kijinsia kwa kutumia modeli kama vile GEC. Programu hiyo inaweza kubadilishwa, na ujumbe mkuu ni muhimu kwa kukuza uanaume unaofaa kote ulimwenguni. SSBVC ulikuwa mradi wa tatu wa MEDA kufanya majaribio ya modeli ya GEC na, kwa kushuhudia matokeo hayo chanya, modeli hii imejumuishwa katika muundo wa miradi kadhaa mipya. MEDA ilichapisha mwongozo kamili wa GEC kwa majaribio ya SSBVC ambao utatumika katika utekelezaji wa modeli hiyo baadaye. [Mwongozo unaweza kupatikana kwenye tovuti ya MEDA hapa.](#)

Creating business solutions to poverty

Ofisi za Canada, Merika na ulimwenguni kote.
Tembelea tovuti yetu kwa orodha kamili.

 1-800-665-7026

 www.meda.org

 meda@meda.org